



Regeringskansliet  
Kulturdepartementet  
103 33 STOCKHOLM

**Högre växel i minoritetspolitiken**  
**- Stärkt samordning och uppföljning**  
**SOU 2020:27**  
**Ku2020/01170/CSM**

**Sammanfattning**

Vi anser att det är positivt att ett förslag har arbetats fram gällande en stärkt samordning och uppföljning gällande minoritetspolitiken, men utredningen har svagheter och brister.

Dorotea kommun är en samisk förvaltningskommun. Yttrandet tar därför främst sin utgångspunkt i de förslag som rör urfolket samerna. Av utredningen framkommer det att minoritetspolitiken sedan den inrättades 2010 har tagit viktiga steg framåt. Majoritetssamhällets kunskaper om de nationella minoriteterna, urfolket samerna och minoritetsspråken liksom deras plats i Sverige idag och historiskt är dock fortfarande högst bristfälliga.

Sametinget är en myndighet som har spetskompetens och kunskaper om samer, samiska språken samt den samiska kulturen och är den myndighet som fortsättningsvis ska vara den myndighet som ansvarar för uppföljningen av minoritetspolitiken för samerna och samiska förvaltningsområden. Att flytta samordning och uppdraget som rör uppföljningen av urfolket samerna till annan myndighet vore att backa flera steg bakåt i minoritetspolitiken.

I utredningen framkommer det att Sametinget ska ”bevaka” samiska rättigheter och samiska språkets utveckling inom minoritetspolitiken, ordet ”bevaka” är väldigt vagt uttryckt och behöver förstärkas. Hela utredningen genomsyras av brister, den är otidlig och otillräckligt beskrivande gällande Sametingets uppdrag inom minoritetspolitiken, uppföljning och samordning. Medan uppföljning- och samordningsuppdraget för Institutet för språk och folkminnen (Isof) är detaljerad och utförligare beskriven. Isof är den myndighet som enligt förslaget övertar uppföljning- och samordningsuppdraget efter Länsstyrelsen i Stockholm, så det är förstaeligt att en mera detaljerad beskrivning är behövligt. Utredningen har haft i uppdrag att analysera och föreslå hur ansvaret för samordning, utveckling och uppföljning av minoritetspolitiken skall organiseras. Gällande Isof finns tydliga analyser och förslagen gällande deras uppdrag är detaljerade samt specificerade. Utredningens analyser om Sametinget är bristfälliga och förslagen gällande deras uppdrag är svaga,

---

<b>Besöksadress</b> Storgatan 42	<b>Telefon:</b> 0942-140 00 vxl	<b>E-post</b> <a href="mailto:info@dorotea.se">info@dorotea.se</a>	<b>Bankgiro</b> 601-7404	<b>Organisations nr.</b> 212000-2809
<b>Postadress</b> 917 81 DOROTEA	<b>Telefax</b> 0942-140 01	<b>Hemsida</b> <a href="http://www.dorotea.se">http://www.dorotea.se</a>		

deras uppdrag som uppföljningsmyndighet har försvagats. Sametingets roll är otydlig och otillräcklig gällande samordning, utveckling och uppföljning av hur minoritetspolitiken gällande urfolket samerna ska organiseras. Vi ställer oss frågande till detta!

Utredningen föreslår att årsarbetskraften för den förstärkta samordningen och uppföljningen skall vara 3.0 på Sametinget och 12.0 på Isof. Årsarbetskraften ökar med 1.0 på Sametinget, men föreslås öka med 8.5 hos Isof när de övertar ansvaret från Länsstyrelsen i Stockholm. Detta är en orimlig fördelning av årsarbetskraft om man jämför utifrån antalet förvaltningsområden och regioner, dessutom tillkommer inget mer verksamhetsmedel till Sametinget.

Syftet med utredningen har varit att åstadkomma en ändamålsenlig organisering av uppgifterna för att bidra till en stärkt minoritetspolitik och utredningen har konstaterat att uppföljningsmyndigheternas uppdrag är otydligt, vilket vi, kommunen har upplevt. Uppföljningen av minoritetspolitiken behöver bli mer långsiktigt och strategiskt inriktad. Uppföljningsmyndigheterna behöver ges ett förtydligat och mer strategiskt inriktat uppdrag anser utredningen och det ställer sig kommunen sig positiv till. Dock behöver Sametingets roll förstärkas som uppföljningsmyndighet ytterligare än det utredningen föreslår.

Vi anser dock att utredarens förslag gällande Isof och minoriteterna judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar är förbättrade, men begär förtydligande när det gäller urfolket samerna och Sametingets roll. Sametingets roll gällande samordning, utveckling och uppföljning av minoritetspolitiken bör jämföras med Isofs minoritetspolitiska arbete.

## **Allmänna synpunkter**

### **Avsnitt1, Författningsförslag**

I förslagen lydelse 1 §, första stycket,

*”Myndigheten ansvarar för samordning och uppföljning av de offentliga insatserna för de nationella minoriteterna judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar” (1.3, 1 §, s.31).*

I förslagen lydelse 2 a §, första stycket,

*”Myndigheten ska inom ramen för sitt samordnings- och uppföljningsuppdrag för minoritetspolitiken särskilt” (1.3, 2 a §, s.32).*

I förslagen lydelse 2 b §, första stycket,

*”Sametinget ska bevaka samiska rättigheter och samiska språkets utveckling inom minoritetspolitiken...Sametinget ska i dessa syften” (1.6, 2 b §, s.42).*

Dessa författningsförslag gör en skillnad på Isof och Sametingets ansvar, uppdrag, samordning och uppföljning gällande minoritetspolitiken.

I förslagen lydelse 2 §, första stycket.

*”Instituttet för språk och folkminnen ansvarar för uppföljningen av förvaltningsmyndigheternas tillämpning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk” (1.5, 2§, s.39).*

Kommunen anser att Sametingets roll skall vara den instans som ansvarar för uppföljningen av förvaltningsmyndigheternas tillämpning av lagen samt att Sametinget även ansvarar för samordning och uppföljning av de offentliga insatserna gällande urfolket samerna.

I förslagen lydelse 2.2 §

*”yttra sig i ärenden om fastställande av samiska ortnamn och granska förslag till samiska på allmänna kartor” (1.6, 2.2 §, s.41).*

I förslagen lydelse 2.3 §

*”yttra sig i frågor om personnamn med samisk anknytning” (1.6, 2.3, s.41).*

Sametinget (och samerna själva) är experter inom sitt eget område, att Sametinget endast skall få yttra sig om dessa två ovanstående lydelse är under all kritik.

Sametinget torde ju vara den beslutande instansens inom dessa frågor och övriga instanser borde endast ha yttranderättigheter.

## **Avsnitt 8. Utredningens förslag**

Utredningen föreslår fyra delmål istället för tre delmål. Kommunen ställer sig positiv till utredningens förslag till att bygga vidare på de tidigare delområdena och utveckla dem till egentliga delmål.

Gällande delmål 4: Levande minoritetsspråk: *”Eftersom ett språk kan hållas levande exempelvis genom att även andra personer än de som tillhör nationella minoriteter lär sig det, bör det emellertid finnas ett särskilt delmål för språken. Uppföljningen att detta delmål bör ta sikte på förhållanden på samhällsnivå” s.214.*

Det är positivt att andra än minoriteter lär sig minoritetsspråk, dock måste det ske på minoriteternas och urfolket samernas önskan och villkor. Samerna har tappat sitt språk och har varit förbjuden att tala sitt språk, det är ett hårt slag som individ. Detta är en mycket känslig fråga, att ta i beaktande är att samerna också har ett förtryck och kolonisering bakom sig som sätter stora spår. Att hålla ett språk levande är viktigt, men till vems/vilkas bekostnad. Sametinget har kunskap och expertis när det gäller de samiska språken och det stärker ytterligare utvecklingen om Sametinget får resurser till personalutökning så att alla de fyra samiska språken är representerade.

*”Regeringen ska utveckla och använda sig av en särskild styrstrategi i sin myndighetsstyrning – minoritetspolitisk integrering. Strategin ska innebära att utvalda myndigheter vid behov ges i uppdrag att arbeta med att långsiktigt integrera ett minoritetsperspektiv i det ordinarie beslutsfattande inom organisationen i syfte att bättre bidra till minoritetspolitikens mål. I strategin ska ingå att uppföljningsmyndigheterna tillhandahåller rådgivning och utvecklar metodstöd för arbetet med integrering” (8.2.3, s.216).*

Att uppföljningsmyndigheterna tillhandahåller rådgivning och utvecklar metodstöd för arbetet med integrering ställer sig kommunen positiv till samt att minoritetspolitisk integrering bör ses som ett särskilt verktyg i styrningen, uppföljningen och samordningen av minoritetspolitiken.

*”Utredningen har kommit fram till att samordnings- och uppföljningsuppdraget för samtliga nationella minoriteter och minoritetsspråk behöver förtydligas och tillskjutas mer resurser” (8.8, s.218).*

Kommunen har efterfrågat ett förtydligande i vissa avseenden och att mer resurser behöver skjutas till för att kommunen bättre ska kunna genomföra minoritetspolitiken. När det gäller statsbidraget är vår bedömning att det är för lågt för att minoritetspolitiken skall få en säkrad och långsiktig genomslagskraft. Statsbidraget varit detsamma sedan 2011 och inte följt den allmänna kostnadsutvecklingen.

*Mot bakgrund av att en av utgångspunkterna för utredningen är att Sametinget ska ansvara för samiska rättigheter och samiska språkets utveckling inom*

*minoritetspolitiken, har inte utredningen övervägt att överföra samordnings- och uppföljningsuppdraget rörande övriga nationella minoriteter till Sametinget (8.3.2, s.225).*

Kommunen ställer sig positiv till att inte överföra samordnings- och uppföljningsuppdraget rörande övriga nationella minoriteter till Sametinget. Men Sametingets roll enligt utredningens förslag behöver stärkas ytterligare och kommunen anser att Sametinget får en beslutande roll när det gäller urfolket samerna.

*Uppdraget som central uppföljande och samordnade myndighet när det gäller de nationella minoriteterna judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar samt de nationella minoritetsspråken finska, jiddish, meänkieli och romani chib, ska flyttas från Länsstyrelsen i Stockholms län till Institutet för språk och folkminnen” (8.3.4, s.230).*

Isof bedöms ha goda förutsättningar i den fortsatta samordningen och uppföljningen, genom att samla frågor som rör de nationella minoriteterna hos samma myndighet kan de samlade resurserna och kunskapen användas effektivt och ändamålsenligt. Att Sametinget även fortsättningsvis kommer att bära ansvar för både språkrevitalisering samt samordning- och uppföljning av minoritetspolitiken anser kommunen vara viktigt när det gäller urfolket samerna och samiska språken. Kommunen anser dock att Sametingets roll genom förslaget är alltför vaga och otydliga, de bör förstärkas ytterligare, då det är Sametinget som innehar spetskompetens gällande samerna. Ett fortsatt gott samarbete mellan Isof och Sametinget som ytterligare kan utökas ställer och säkerställa minoriteterna och urfolket samerna är positivt. Önskvärt har varit om Isof och Sametinget även har ett större samarbete med Socialstyrelsen och Skolverket, då skulle en röd tråd finnas inom minoritetspolitiken.

*”Sametingets roll ska renodlas till att bevaka frågor som rör samiska rättigheter och samiska språkets utveckling inom minoritetspolitiken. Sametinget ska ges större frihet att arbeta med det minoritetspolitiska uppdraget avseende samiska rättigheter och samiska språket genom att ges möjligheter att självständigt rapportera om politiken och ge rekommendationer till regeringen” (8.4, s.235).*

*”Utredningen anser att Sametinget bör ges större frihet att arbeta med minoritetspolitiska uppdraget rörande samer och samiska genom att ges möjlighet att självständigt rapportera om politiken och ge rekommendationer till regeringen. Sametinget bör således ges större frihet i fråga om utformningen av uppföljningen av minoritetspolitiken” (8.4, s.236).*

*”Det minoritetspolitiska uppdraget bör regleras tydligt och samlat i instruktionen för Sametinget respektive Institutet för språk och folkminnen (8.5.1, s.236).*

Kommunen ställer sig positiv till att Sametinget ska bevaka samiska rättigheter och samiska språkets utveckling inom minoritetspolitiken samt till de övergripande syfte med uppdraget under punkt. Det är även positivt att Sametinget får större frihet, men det behövs ändå tydliga uppdrag och att Isof samt Sametinget har samma ansvar och uppdrag gentemot minoriteterna respektive urfolket samerna gällande minoritetspolitiska uppdraget. Ordet ”bevaka” är för vagt och Sametinget skall få samma möjlighet till att ansvara för och utföra samordning och uppföljning i samma grad som Isof. Kommunen ställer sig positiv till utredningens förslag om att Sametinget fortsatt får förtroende gällande minoritetspolitiska uppdraget för urfolket samerna.

*Sametinget ska inom ramen för sitt minoritetspolitiska uppdrag verka för ökad kunskap om och förståelse för samer och samiska rättigheter” (8.5.5, s.244). ”Uppdraget avser kunskap och förståelse såväl bland allmänheten som inom*

*förvaltningen och såväl på statlig nivå som på kommun- och regionnivå. Utredningen bedömer att det inte heller räcker med enbart informationsinsatser” (8.5.5, s.245).* Kommunen ställer sig positiv till att Sametinget ska verka för ökad kunskap om och förståelse för samer och samiska rättigheter på alla nivåer och att det behövs mer än enbart informationsinsatser.

### **Avsnitt 9, Konsekvenser för statens finanser**

Sametingets arbete med samordning- och uppföljning av minoritetspolitiken föreslås förstärkas med en årsarbetskraft så att antalet tjänster för detta uppdrag uppgår till 3,0 årsarbetskrafter, vilket motsvarar en höjning av anslaget till 3,0 miljoner kronor. Utredningen föreslår 12,0 årsarbetskrafter på Isof, dvs. en ökning från 3,5 årsarbetskrafter. Baseras detta utifrån uppföljningsansvar och samordning för förvaltningsområden och regioner, är ökningen missvisande och därmed föreslår kommunen att ytterligare utöka personal inom Sametinget med en årsarbetskraft till 4,0 årsarbetskrafter för att stärka upp de samiska språkvarieteterna (syd-, ume-, lule- och nordsamiska). Önskvärt har varit att personalen har språk- och kulturkompetens inom varje samisk språkvarietet, samt om två av dessa fyra årsarbetskrafter med specifik inriktning syd- och umesamiska, haft placeringsort i Östersund. Utredningen har inte föreslagit mer verksamhetsmedel för Sametinget, trots att utredningen föreslår ytterligare 1,0 årsarbetskraft. Detta är mycket anmärkningsvärt.

Dorotea kommun har inte under sin tid som förvaltningskommun haft ett överskott av statsbidraget sedan 2012 och anser att statsbidraget behöver ökas för att följa med i den ekonomiska utvecklingen.

---

Sanna-Lisa Streuka, samisk samordnare